

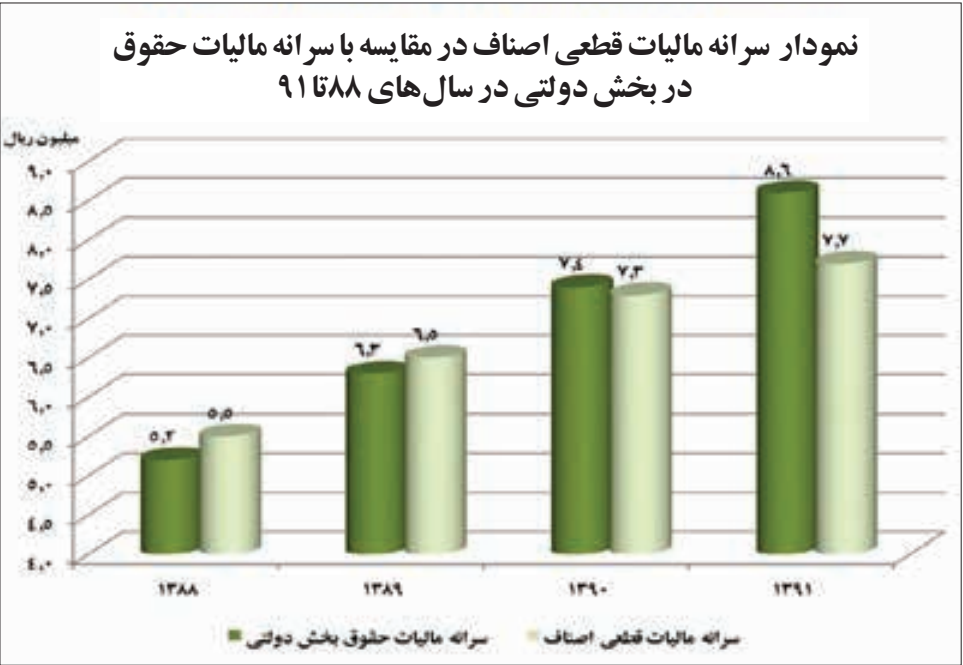
مقام معظم رهبری، چندی پیش، با اشاره به نام گذاری دهه سوم انقلاب به نام «دهه پیشرفت و عدالت» خاطر نشان کردند: پیشرفت در عرصه های مختلف به معنای واقعی کلمه رخ داده است اما در زمینه «عدالت» اقرار می کنیم که عقب مانده ایم. این اظهارات ایشان، باعث توجه جدی تر به مقوله عدالت شد. در همین زمینه، روزنامه خراسان، مجموعه گزارش هایی را در تبیین این موضوع تنظیم کرده است.

آسیب شناسی تحقق عدالت اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران(۴)

چرخ مالیات در چاله بی عدالتی

محمد حقگو economic@khorasannews.com

یکی از مبانی اصلی تفاوت های درآمدی در جامعه، کار همراه با تولید و ارزش افزوده است و لذا به طور کلی تامین عدالت برای افراد در مرحله قبل از تولید و پس از آن اهمیت دارد. با این حال، یکی از مهم ترین ابزار های اقتصادی دولت ها برای جهت دهی اقتصاد در مسیر عدالت، نظام مالیاتی است. به عنوان مثال، نظام مالیاتی مشخص می کند که از چه افرادی، چه میزان مالیات گرفته شود و کدام سطوح از درآمد ها و سرمایه ها از پرداخت مالیات معاف هستند. از طرف دیگر، سمت و سویی که نظام مالیاتی ترسیم می کند، مسیر تولید و هدایت سرمایه ها را مشخص و از بروز سفته بازی در بازار های مختلف جلوگیری می کند. با این اوصاف، پرونده امروز به بررسی برخی جنبه های چالشی عدالت در نظام مالیاتی می پردازد.
مروری بر نظام مالیاتی کشور حاکی از این است که هم اینکه می توان نارسایی هایی را در سیستم مالیاتی مشاهده کرد که به فرار مالیاتی، سفته بازی در بازار های مالی و نیز بی عدالتی در دریافت مالیات از برخی اقشار مانند حقوق بگیران در مقابل برخی دیگر (مانند مشاغل آزاد) دامن می زند.

■ عدالت مالیاتی خواسته مردم و فعالان اقتصادی
از آن جایی که مالیات، از دسترنج مردم در فضای اقتصادی دریافت می شود، طبیعی است که همگی به این موضوع حساس باشند که اولاً آیا مالیات در همه بخش ها عادلانه دریافت می شود وثانیاً این مالیات به چه مصارفی می رسد؟ به عنوان مثال آیا پارانه ها که یکی از منابع اصلی آن مالیات ها هستند، عادلانه توزیع می شود یا خیر؟ در کشور ما به دلیل این که سال های سال، بودجه حاصل از فروش نفت، چاله کسری بودجه دولت را پر می کرد، کمتر به این موضوع توجه می شد که پارانه ها در چه راهی صرف می شوند و عمده توجه بر چگونگی دریافت مالیات از مالیات دهندگان استوار بود. اما هم اینکه که نقش مالیات ها روز به روز گسترده تر می شود، نگاه ها راجع به این که اولاً همه فعالان اقتصادی عادلانه مالیات بدهند و ثانیاً این مالیات ها در مرحله بعد، به درستی خرج شود، به درستی تیزبین و حساس شده است. در ادامه عدالت مالیاتی در مرحله دریافت مالیات را بررسی می کنیم.

■ ظرفیت مالیات در اقتصاد ایران
یکی از لوازم عدالت مالیاتی، پوشش چتر مالیاتی در کل فضای اقتصادی کشور هاست که با شفاف کردن وضعیت درآمد و هزینه، سهم بخش های مختلف را دریافت می کند.

■ راه های باز برای فرار بان مالیاتی
همان طور که بیان شد، فرار مالیاتی یکی از بیماری های مزمن اقتصاد ایران است که منجر به ایجاد حس یأس و ناامیدی در فضای تولید واقعی کشور هم شده است. بنا بر اظهارات تقوی نژاد رئیس کل سازمان امور مالیاتی، آمارها نشان می دهد که بین ۱۴ تا ۳۰ هزار میلیارد تومان فرار مالیاتی در کشور وجود دارد. در این زمینه باید به نقش مهم فعالیت های سفته بازانه در فرار مالیاتی اشاره کرد. موضوعی که نمونه آن را می توان در جریان نوسانات قیمت مسکن در سال های ۹۰ و ۹۱ دید. برخی در آن بحبوحه، توانستند پول های کلانی را به جیب بزنند. به تازگی و در جریان نوسانات نرخ ارز نیز نمونه دیگری از آن مشاهده شد. رئیس سازمان امور مالیاتی در این زمینه با بیان این که از تراکشن های مشکوک اطلاعات را دریافت کردیم، از دریافت ۶۳۰۰ میلیارد تومان مالیات از سه هزار ۲۰۰ شخص حقیقی و حقوقی خبر داد و گفت: بیشترین اطلاعات در حوزه تراکشن های بانکی و سپس دلان بازار ارز خودرو است.

اگر چه با اجرای اصلاحیه قانون مالیات های مستقیم، فعالیت این بخش های اقتصادی به کمک ابزارهایی نظیر تراکشن های بانکی مشکوک، به طور دقیق تر رصد شده، اما باز به جرئت می توان گفت که بخش های زیادی در حوزه دلالی هستند که فعالیت آن ها هنوز به طور دقیق شناسایی نشده است. برپا ماندن و حتی رونق این بخش ها به مدد فرار غیر قانونی آن ها از پرداخت مالیات نشانه هایی است که، به انتشار فضای یأس و احساس بی عدالتی در بین فعالان اقتصادی قانونی دامن می زند.

■ عقب ماندگی ها در زمینه توسعه نظام مالیاتی
شاید بتوان منشأ بسیاری از کم و کاستی های مالیاتی را که به احساس بی عدالتی در بین فعالان اقتصادی دامن می زند در توسعه نیافتن نظام مالیاتی دانست. موضوعی که همان طور که ذکر شد به احساس بیشتری بی عدالتی دامن می زند. در این راستا، مقایسه ای بین نظام مالیاتی کنونی در کشور ما و کشورهای دیگر نشان از نبود یا ضعف در اجرایی شدن سیستم های مالیاتی زیر دارد.

نظام مالیات بر عایدی سرمایه (CGT)
اگر چه مالیات بر عایدی سرمایه (capital gain tax) را می توان نوعی مالیات بر درآمد به حساب آورد اما به واسطه اهمیت آن طبقه ای مجزا در نظر گرفته می شود. این مالیات بر روی عایدی سرمایه تعریف می شود و در ایی هایی را در بر

پرونده روز |

به بانک اطلاعاتی جامع از الزامات پیاده سازی این نظام مالیاتی تقریباً عادلانه است که صد البته عزم دولتمردان را می طلبد.

مالیات بر سود سپرده های بانکی
شاید تا حدی تعجب آور باشد اما سود سپرده های بانکی نیز طبق منطق اقتصاد و نیز تجارب کشورهای پیرو در دنیا، می تواند به عنوان یک پایه مالیاتی به حساب آید. پایه مالیاتی که در نتیجه آن، می توان برقراری عدالت نسبی بین بازدهی سرمایه بخش های مولد اقتصاد (مانند تولید) با سپرده های بانکی (که هم اینکه در کشور ما از پایین ترین ریسک و بیشترین بازده بر خوردارند)، ایجاد کرد. همچنین می توان این پایه مالیاتی را نیز در راستای شفافیت درآمد های مشمول مالیات تلقی کرد و از آن جا که عمده سپرده های بانکی متعلق به اقشار ثروتمند جامعه است، دریافت مالیات از سود سپرده ها و باز توزیع آن اثر توزیع درآمدی و عدالت خوانانه ای خواهد داشت.

■ جمع بندی
آن چه در بالا به آن اشاره شد، بخشی از بی عدالتی های موجود در قالب نظام مالیاتی بود و در این زمینه به سه پایه مغفول مالیاتی نیز اشاره شد. پایه هایی که پیاده سازی آن ها می تواند ضمن ایجاد شفافیت، منجر به عدالت اقتصادی در جامعه اقتصادی کشور شود. هم اینکه البته خبر ها حاکی از آن است که سازمان امور مالیاتی پیاده سازی سه پایه مالیاتی «مالیات بر مجموع درآمد»، «مالیات بر عایدی سرمایه با اولویت مالیات بر عایدی املاک» و «مالیات بر سود سپرده بانکی» را جزو برنامه های خود در سال آینده اعلام کرده است. باید منتظر بود و ماند که آیا این سازمان می تواند در مقابل فشار های موجود برای حفظ شفاف نبودن غلبه کند و یکی دیگر از ابعاد عدالت اقتصادی را تحقق بخشد یا خیر.

جدول سخت (شماره ۲۸۶)

طراح جدول: بیژن گورانی	
<p>زانو- نیم ساعت ۹۱- طرحی برای قالی ایرانی- یاری دهنده ۱۰- حکایت کننده- خاکستر ۱۱- بر کشیدن شمشیر از غلاف- آهار ۱۲- ترش رویی- گداخت هسته ای ۱۳- قطره- شکاف های عمیق در بالاترین دیواره سد- روستا ۱۴- گروهی از خوارج که بر علی (ع) شوریدند- نام چند تن از پادشاهان اشکانی ۱۵- مششوق و دلبر- برادر حضرت موسی(ع) ۱۶- شیوه تلفظ- نوعی سوسیس بلند ۱۷- کلمه پرسش- آهوا ۱۸- لقب ماندلا در آفریقای جنوبی به معنی پدر بزرگ- رقعہ ۱۹- سودای ناله- ضرب آهنگ- لوس ۲۰- تغییر متناوب- عاشق و دلدادہ.</p>	

جدول متوسط (شماره ۷۰۷۵)	
<p>زانو- نیم ساعت ۹۱- طرحی برای قالی ایرانی- یاری دهنده ۱۰- حکایت کننده- خاکستر ۱۱- بر کشیدن شمشیر از غلاف- آهار ۱۲- ترش رویی- گداخت هسته ای ۱۳- قطره- شکاف های عمیق در بالاترین دیواره سد- روستا ۱۴- گروهی از خوارج که بر علی (ع) شوریدند- نام چند تن از پادشاهان اشکانی ۱۵- مششوق و دلبر- برادر حضرت موسی(ع) ۱۶- شیوه تلفظ- نوعی سوسیس بلند ۱۷- کلمه پرسش- آهوا ۱۸- لقب ماندلا در آفریقای جنوبی به معنی پدر بزرگ- رقعہ ۱۹- سودای ناله- ضرب آهنگ- لوس ۲۰- تغییر متناوب- عاشق و دلدادہ.</p>	

جدول متوسط (شماره ۷۰۷۵)	

عمودی: ۱- سرزنش- آداب ۲- واله ۳- مادر- درجه ای ارتش- برج داستانی ۴- ساز- پهلوان ۵- منزل ۵- اثر چربی- از دستگاه های موسیقی ایرانی ۶- فصل برگ ریزان- نیم سال تحصیلی ۷- مایه حیات- اشاره به نزدیک- از شهر های استان مرکزی ۸- اجرت- کرشمه - خداحافظی بیگانه ۹- بازگشت- دیدنی ارتش- تکیه بر پشتی ۱۰- پاداش- ملازم ۱۱- بهشت- گردن زن

طراح جدول: امید موسوی	
<p>افقی: ۱- چوپان- بسته کوچک مقوایی- افسونگر- پرتو ماه ۲- گیسو- حیثیت- آن چه در خواب ببیند- بلیغ ۳- برگ برنده- شیمی کربن- دایر- دادخواست- دو یار هم قد ۴- هراس- بزرگ و سرور- یورش- از سوزنی برگ گان- هریک از تیغه های پروانه ۵- ژاله- آراستن- نقاش- عسس ۶- جلد- مردم- کفر- پیمان ۷- پایداری- پارسا- پیر سپید مو- روان ۸- بخشی از پا- رود مرزی- سخن چین- سلاح کاشتنی- لوس ۹- از برونته ها- جیوه - پهلوان نامی ایران- نوعی یقه- اگر برعکس شود به معنی لباس و کسوت است ۱۰- عصب خارجی- شامخ- ساز و برگ اسب- خاک صنعتی ۱۱- شهری در ایتالیا- هیزم- بندر فرانسه- خروشان</p>	

طراح جدول: امید موسوی	
<p>افقی: ۱- چوپان- بسته کوچک مقوایی- افسونگر- پرتو ماه ۲- گیسو- حیثیت- آن چه در خواب ببیند- بلیغ ۳- برگ برنده- شیمی کربن- دایر- دادخواست- دو یار هم قد ۴- هراس- بزرگ و سرور- یورش- از سوزنی برگ گان- هریک از تیغه های پروانه ۵- ژاله- آراستن- نقاش- عسس ۶- جلد- مردم- کفر- پیمان ۷- پایداری- پارسا- پیر سپید مو- روان ۸- بخشی از پا- رود مرزی- سخن چین- سلاح کاشتنی- لوس ۹- از برونته ها- جیوه - پهلوان نامی ایران- نوعی یقه- اگر برعکس شود به معنی لباس و کسوت است ۱۰- عصب خارجی- شامخ- ساز و برگ اسب- خاک صنعتی ۱۱- شهری در ایتالیا- هیزم- بندر فرانسه- خروشان</p>	